

BURSA HAVALİSİNİN RENDZİMA TOPRAKLARI

Mesut ÖZUYGÜR

Umumi Bilgi

Rendzina toprakları yahut «ümüis» karbonat toprakları⁴, yumuşak açık renkli ve çok kireçli ana kayalar- üzerinde teşekkül eden ve ondan keskin bir çizgi ile ayrılan koyu esmer veya siyah renkli intrazonal topraklardır. Bu toprakların meydana geldiği ana kayalar ekseriya tebeşir, yumuşak kalker, marn ve jpssten ibarettir, Yüksek miktarda organik maddeyi ihtiva eder. Çayır vejetasyonu mahsulü olan bu organik madde Rendzina toprağına bariz koyu rengi verir.^{3,5}

Rendzina toprakları kalsifikasyon hadisesi ile teşekkül etmişlerdir. Bu hadisede toprakta mevcut elemanların yıkanması her ne kadar devam ederse de, yağmur miktarının fazla olmaması dolay isiyile münhal maddelerin topraktan tamamiyle yıkanması temin edilemez ve dolayısıyla Ca ve Mg karbonatlarının suların nüfuz edebildiği bir derinlikte birikmesi ile karşılaşılır,⁶ Bu bazlarca toprağın daima beslenmesi aynı zamanda çayır vejetasyonu tarafından da temin edilir* Böylece toprak, mütemadiyen kolloitleri Ca ile meşbu tutacak şekilde Ca bakımından zengin bulunur. Mutedil iklim şartlarının hüküm okluğuna yerel yönelik yağış miktarı 600 mm. den fazla değildir buradaki iklimi oluşturan yapıcı toprak hadisesi kalsifikasyonudur¹. Bu yağmurun hem de tabii vejetasyonun inşaa ederek

Rendzina toprakları soğuk, sıcak, ılıman ve semiarit iklimlerde meydana gelirler,

Bu toprakların meydana gelmesine başlıca müessir faktör tebeşir, - marn, yumuşak kalker gibi çok kalsiyum ihtiva eden ana kayalardır* Rendzina teşekkülünü teşvik eden tabii vejetasyon çayırdır. Umumiyetle kaide olarak koyu renkli toprak tabakası çok açık renkli olan kaya tabakası arasında keskin bir hudut vardır.

Kalsiyumun bu topraklarda fazîa sirkülasyonu sebebiyle umumiyetle mübadele kompleksi bu elemanla sature edilmiş bir haldedir. Yıkama dolayısıyla Ca kaybolunca bu takdirde bu topraklar podzolik bir karakter iktisap ederler« Rendzinaların podzoliaşma hadisesine mani olan organik madde akümüülâsyonuna sebep olan, gayri münhal ve sabit humatların teşekkülünü mey**dana getiren, pH ye yüksek tutan hep Ca dır*

Coğrafi durum

Rendzina topraklar ile kaplı olan Bursa'dan Karacabey'e kadar devanı eden ve Apolyont gölünün kuzeyini de içine alan bu saha dalgalı bir topografya arzeder. Bu sahada bulunan tepelerin rakımı umumiyetle 175 (Kabalık tepe) ile 270 (Çamlı tepe) arasında değişmektedir..

Bu saha 1/800.000 jik jeoloji haritasında neojen olarak gösterilmiştir» Yumuşak neojen marnları Rendzina topraklarının teşekkülünde büyük rol oynamış ve ana kayayı teşkil etmişlerdir,

Mıntıkada vasatî olarak senede 650 mm, yağmur yağmaktadır, 'Yağmurun mevsim ve aylar içine dağılışı oldukça muntazamdır. Yani yağışsız ay yoktur. En az yağmur ağustosta yağıp 24 mm,, en çok yağmur ise aralık ayında yağar ve 86 mm« dir²» Senelik vasatî hararet 14.8 derecedir. Yazlar mutedil sıcak, kışlar mülayim ve yağışlıdır.

Yerli vejetasyon : Mer'alık ve yer yer meşe- ağaçları, çalı ve fundalıklarla kaplı. Ba^ı yerlerde seyrek olarak koniforlar mevcut.

Ana kaya' : Umumiyetle yumuşak maralı kalkerlerden ibarettir.

Toprak

Rendzina toprakları genel olarak yurdumuzun Marmara bölgesinde ve Trakyada ziyadesiyle münteşirdirler, İstanbul'dan Edirneye giden yol üzerinde^ keza İzmit-Yalova-Bursa yolu üzerindeki yol yarmalarında tipik rendzina profillerine rastlanmaktadır. Nilüfer. ırmağı civarında da bu topraklardan bahsedilmiştir¹«

Fakat Marmara ve Trakya havalisinin en tipik rendzina topraklarına muhakkak ki Bursa ile Apolyont gölü arasındaki geniş sahada raslamak mümkündür« Bu topraklar yol yarmalarında açık renkli yumuşak marnlar üzerinde keskin bir hudutla başlayan siyah renkli profîllerile Ye ziraat yapılan arazide ise

sürülmüş toprağın koyu renkli görünüşü ve yer yer bu tabakanın ince olduğu yerlerde beyaz marnların satıhta lekeler teşkil edecek bir tarzda görülmesiyle derhal dikkati çekerler.

Bu havalide rastlanan rendzina profili umumiyetle şöyledir: (Sekili)

(Şekil - 1)

(Şekil - 2)

A_i = Koyu esmer ve birçok yerlerde hemen hemen siyah renkli, organik maddece zengin $\dot{A}$ horizonu. Bu kat killi ve nebat kökleriyle birbirine bağlanmış bir vaziyettedir, Vazıh bir **strüktürü** yoktur« Kalınlığı **20*35 cm.** arasında mütehavvildir,

A₁ = Esmer renkli, içinde sık sık **marn** fragmanlarına raslanan ağır killi tabaka, .Kalınlığı 20 cm, **Granüler strüktürde.**

O = Beyaz renkte ve ana kayayı teşkil eden horizon.

Bu profile mukabil bazı yerlerde* **A_t** ve **A₂** tabakaları gayet bol miktarda ana kaya fragmanlarını ihtiva ederler. Bu yüzden daha hafif bir **tekstüre** gösterirler." Şekil (2),

RENDZİNA SOİLS OF BURSA REOİON

Mesut ÖZ UYGUR

Simmaff

After general principles of the formation of rendzina soils and the prominent influence of parent material over climätogenic characteristics have been briefly discussed, the rendzina development of Bursa region, Western Anatolia explained.

Two profiles almost with no distinct B horizons, one rich in parent material fragments and the other of finer, texture? are described,

---

B İ B L İ O G R A F Y A

- İ — Bİrandş Ş. A, : Nilüfer ırmağının jeolojik, petrografik ve top»
rak vaziyeti« 1938. • •
- 2 — Çölaşan, U. E, : Türkiye iklim rehberi« 1946,
- 8 — Jacob, A. : Der Boden. İ9İ9,
- 4 — Joffe, J. S, : Pedology. 1949
- 5 — Kubiens, W. L. : Entwicklungslehre des Bodens, 1948.
- 6 — -U. S. Department of
Agriculture 1938
Soils and Men : Yearbook of Agriculture. 1988,
-